

РУСНАК Л.Р., Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м.Чернівці

БЕВЗО А.Ю., Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м.Чернівці

АНАЛІЗ ЗАГРОЗ ІНВЕСТИЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ІНВЕСТОРІВ

Сучасні умови господарювання в Україні відрізняються складністю, постійним станом боротьби і гострої конкуренції між підприємствами. Підприємства змушені постійно пристосовуватися до недосконалості та постійної зміни законодавчої бази, нестачі кваліфікованих кадрів, дефіциту обігових коштів, жорстокої грошової і податкової політики держави, неплатоспроможності партнерів тощо. Усе це знижує можливості підприємств до фінансування та реалізації інвестиційних проектів, підвищує інвестиційні ризики і, як наслідок, знижує рівень їх інвестиційної безпеки.

Активне дослідження великої кількості питань економічної безпеки призвело до виокремлення в її структурі певних складових, які поступово стають самостійним предметом дослідження вчених. Серед цих складових виділяють інвестиційну безпеку. На відміну від інвестиційних ризиків, які можуть призвести як до негативних, так і до позитивних наслідків і тим самим вирівнювати свій вплив, загрози при їх реалізації призводять тільки до негативних наслідків. У зв'язку з цим саме загрози здійснюють найбільший вплив на рівень інвестиційної безпеки.

Слід визначити, що на макрорівні існують дослідження з проблем інвестиційної безпеки країни. Проте на мікрорівні інвестиційна безпека залишається малодослідженою науковою проблемою. Її розглядають, здебільшого, в контексті інвестиційної складової економічної безпеки підприємств, яку, у свою чергу, розглянуто в наукових працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Л.І.Абалкіна, Г.О.Андрощука, Б.М.Андрушківа, М.А.Бендикова, А.А.Беспалька, О.М.Вакульчик, В.Ф.Гапоненка, Ф.І.Євдокімова, С.М.Ільяшенка, М.І.Камлика, А.В.Козаченко,

І.М.Кондрата, П.П.Крайнева, О.М.Ляшенко, В.І.Мунтіяна,
Є.О.Олейнікова, І.А.Плотнікової, Н.О.Подлужної,
С.Ф.Покропивного, В.П.Пономарьова, В.Я.Нусінова,
А.М.Турила, Г.А.Семенова, С.М.Шкарлета та інших. Визнаючи
значущість наукових розробок названих учених варто відмінити,
що питання загроз інвестиційній безпеці розкриті не повною
мірою і потребують додаткового дослідження.

Мета дослідження полягає в аналізі загроз інвестиційній
безпеці підприємства.

Сучасні наукові дослідження не мають однозначного
трактування ні поняття «інвестиційна безпека», ні поняття
«загрози».

Стосовно першого поняття зауважимо, що в науковій
літературі розглядають не тільки категорію «інвестиційна безпека»,
але й «інвестиційна складова економічної безпеки», «безпека
інвестицій» та інші. Зокрема, у роботі [1, с.20] виділяють поняття
«безпека інвестиційних вкладень», під якою розуміють відсутність
ризиків втрат капіталу (вкладення коштів і майбутніх доходів).
Перелічені вище поняття не слід ототожнювати. Доцільно
провести додаткові дослідження щодо формулювання кожного з
них. Предметом даного дослідження виступає безпосереднього
інвестиційна безпека.

Автор [2, с.24] зазначають, що інвестиційна безпека
визначається можливістю нагромадження ресурсів або
капітальних вкладень. У роботі [3, с.14] під інвестиційною
безпекою розуміють такий рівень інвестування економіки, який
забезпечував би її розширення відтворення, раціональну
реконструювання та технологічне переозброєння.

Я вважаю, що інвестиційну безпеку підприємства доцільно
розглядати як процес забезпечення безпечного інвестування в
реально існуючих умовах господарювання для досягнення
поставлених ним цілей. При цьому до поставлених цілей слід
відносити не тільки збільшення прибутку (доходу), або досягнення
певного соціального ефекту, але й інші, у тому числі досягнення
заданого рівня економічної безпеки підприємства. Відносно до
промислових підприємств інвестиційну безпеку слід розглядати в
контексті забезпечення безпеки реального інвестування, яке
передбачає підтримання діючих потужностей, створення нових
матеріальних об'єктів і приріст реального капіталу.

Повертаючись до питання загроз, слід відмітити наступне.

Загрози економічній безпеці як дію природних факторів або суб'єктивних, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією та порушенням законів і норм, що може спричинити потенційні або реальні витрати для організації [4, с.16], а в роботі [5, с.41] загрози економічній безпеці розглядаються як наявність таких потенціальних або реальних умов, факторів чи дій фізичних та юридичних осіб, що порушують нормальний фінансово-економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності і здатні заподіяти великої шкоди аж до припинення його діяльності.

У цілому в науковій літературі існує безліч тлумачень загроз економічній безпеці, які, з певною часткою умовності, можна перенести і на загрози інвестиційній безпеці. При цьому мають бути розглянуті як внутрішні загрози, так і зовнішні.

До зовнішніх загроз інвестиційній безпеці підприємства можна віднести:

- виникнення занадто великої кількості посередницьких фірм;
- стан фондових ринків;
- умови зовнішнього та внутрішнього ринків;
- наявність монополізму в усіх сферах економіки;
- стан банківської системи;
- нестабільності вітчизняної валюти;
- відсоткова політика, що встановилися в країні;
- мінливість законодавства, недосконалість податкового законодавства й тарифної політики;
- політична нестабільність в країні;
- ослаблення й одночасно надмірне державне регулювання в галузях економіки та інші.

До внутрішніх загроз інвестиційній безпеці підприємства можна віднести дуже велику кількість небезпек, зокрема:

- загрози щодо технологічного рівня виробництва;
- ступінь зносу основних виробничих фондів;
- характер амортизаційної політики підприємства;
- нераціональна фінансово-кредитна політика підприємства;
- недостатня величина фінансових ресурсів для фінансування економічно й соціально важливих інвестиційних проектів підприємства ті інші

Автором роботи [6, с.137] зазначається, що при використанні поняття інвестиційної безпеки, яке застосовується в діагностиці функціонування суб'єкта господарювання, а зокрема в питаннях антикризового управління, то визначення показників є порівняно

простим моментом ; інвестиційна діяльність є складовою (окрім фінансової та операційної) загального економічного функціонування підприємства чи організації, яку можна охарактеризувати за рахунок показників ефективності інвестицій (чиста приведена власність, внутрішня норма дохідності) або на основі інформації про грошові потоки (індекс дохідності, індекс прибутковості та період окупності інвестицій).

Вищенаведене дозволяє зробити висновки: до загроз інвестиційній безпеці слід віднести загрози рівню ефективності інвестицій та загрози грошовим потокам від інвестування.

На увагу заслуговують наукові положення, викладені О.М.Молодецькою [7, 8] , яка за результатами аналізу існуючих класифікацій загроз зробила висновок, що вони ототожнюють загрози підприємству та його власникам. Науковець запропонувала враховувати комплексні економічні загрози підприємству та їх власникам, виокремивши економічні загрози активам підприємства, які призводять до його матеріальних або фінансових втрат, та безпосередньо економічні загрози власникам цього підприємства, якими є цілеспрямовані дії третіх осіб, спрямовані на відбирання корпоративних прав; загрози активам підприємства запропоновано розглядати в розрізі загроз діяльності підприємства (що уповільнюють виконання ним своїх зобов'язань) і загроз його власності (що призводять до втрати активів) [7,8]

Інвестиційну безпеку також необхідно розділити на дві частини:

-інвестиційну безпеку підприємства – відносно досягнення поставлених цілей інвестування;

-інвестиційну безпеку інвесторів, у разі інвестування за рахунок позикового капіталу – відносно інвестиційного доходу у вигляді готівкових дивідендів або капіталізованого доходу.

Інвестиційна безпека підприємства характеризує ефективність використання інвестицій з точки зору досягнення ним поставлених цілей (отримання прибутку, соціального ефекту або бажаного рівня економічної безпеки) та зміну рівня фінансово-економічного стану після реалізації інвестиційного проекту.

Інвестиційна безпека інвесторів характеризується високим ступенем їх захищеності від можливості втрати інвестованих коштів та недотримання запланованого інвестиційного доходу.

Ступінь інформованості інвесторів, які мають справу з неефективним ринком, що, з одного боку, дає можливість отримувати надприбутки інсайдерам, а з іншого, робить більш-менш коректне прогнозування неможливим. Більшість торговців не вітчизняному фондовому ринку не в змозі визначити інвестиційну вартість акцій або внаслідок відсутності необхідної інформації, або внаслідок непідготовленості персоналу до подібного аналізу.

З однієї сторони, інвестиційна безпека підприємства залежить від того, яким чином індивідуальні інвестори бажають отримувати інвестиційний дохід: у вигляді готівкових дивідендів або капіталізованого доходу, при цьому прибічники першого варіанту зменшують ліквідність підприємства. З іншої сторони, при невиконанні підприємством своїх інвестиційних зобов'язань, які в існуючих класифікаціях ідентифікуються як загрози діяльності, можуть переходити в процес втрати інвестованих коштів, тобто в загрози інвесторам. У зв'язку з цим варто погодитися з тим, що розділення загроз є досить умовним [7;8] і доцільно урахувати властивість загроз переходити з одного виду до іншого: загрози інвестиційній безпеці підприємства, досягнувши свого критичного значення, загрожують його інвесторам й навпаки.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє запропонувати додати до існуючих класифікаційних ознак загроз інвестиційній безпеці змішані та перехідні загрози. Крім того, запропоновано розрізняти окремо загрози інвестиційній безпеці підприємства та інвестиційній безпеці інвесторів.

Кожна категорія загроз інвестиційній безпеці повинна мати власну методику для розрахунку впливу на загальну інвестиційну безпеку підприємства. Проте на сьогодні, така методика відсутня. Водночас є достатня кількість відповідних методик для оцінювання на макрорівні. Для промислових підприємств можна запропонувати індекс, який би характеризував стан інвестиційної безпеки підприємства (рівень стійкості по залученню та освоєнню інвестицій, спрямованих на забезпечення розширеного відтворення, раціональної реконструкції й технологічного переозброєння підприємства). Методика розробки індексу інвестиційної безпеки [9] ґрунтується на оцінці 23 показників, що характеризують інвестиційну активність, інвестиційний клімат, поточний стан економічного розвитку країн, інвестиційні ризики і очікування інвесторів. З метою розробки відповідного індексу для

промислових підприємств необхідно провести додаткові дослідження.

Список літератури: **1.** Денисенко М.П. Інвестиційне партнерство та його роль у прискоренні розвитку економіки / М.П.Денисенко // Проблеми науки. -2003. -№ 1. - С. 15-23.; **2.** Сундук А. Банківське кредитування як чинник гарантування інвестиційної безпеки регіонів України / А. Сундук, Я. Юрін // Вісник Національного банку України. - 2004. - № 1. - С. 24-26.; **3.** Міжнародна інвестиційна діяльність: підручник / Д.Г. Лук'яненко, Б.В. Губський, О.М. Мозговий та ін.; За ред. Д.Г. Лук'яненка. – К.:КНЕУ, 2003. – 387 с.; **4.** Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко. – К.:Правова єдність, 2009. – 544 с.; **5.** Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності . Економіко-правовий аспект / М.І. Камлик. – К.:Атіка, 2005. – 432 с.; **6.** Єрмак О.О. Сучасні методи дослідження інвестиційної безпеки держави / О.О. Єрмак // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. -№ 1. -2012. -С. 136 – 142.; **7.** Молодецька О.М. Удосконалення класифікації економічних загроз безпеці акціонерним товариствам / О.М. Молодецька // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2009. – Вип. 255. –Т.4. – С. 843 – 848.; **8.** Молодецька О.М. Сучасні підходи до класифікації складових економічної безпеки підприємства / О.М. Молодецька // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – К.,2009. - №6 (50). – С. 194 – 198.; **9.** Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія / В.І. Кириленко. – К.:КНЕУ, - 2005. – С. 56 – 57.

ГЛІЗНУЦА М.Ю., асистент, м. Харків, НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На даний час Україна далека від ідеалів і світових норм розвинутої країни, має несприятливий політичний клімат, застарілу матеріально ресурсну модель економіки. Але гірш за все в цій системі негараздів є недосконалий, як на державному рівні, так і по всій ієрархії економічної системи механізм управління. В публічній пресі та науковій практиці з цього приводу віднаходяться безліч конкретних негативів (в бюджетній політиці, податковому кодексі, в прийнятті стратегічних рішень, в гальмуванні ринкових реформ та інше). Але Україна має і великий резерв позитивів, на яких треба більш зосереджуватись, чим на негативах . Тема позитивізму висвічується економічною наукою вкрай мало і це є її значним недоліком. До позитивізму віднесемо те, що за пройдений період народ України «не розлучився» з освітою, має вдалий досвід корпоративної діяльності. В державі функціонує розгорнута мережа наукових закладів, збережений значний рівень інтелектуального потенціалу, започатковано сучасні ринкові відносини, діє антимонопольне законодавство, продовжується приватизаційний процес. Все це, та багато іншого,